

Forn de calç del Camí de la Senyora

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: El Camí de la Senyora
Emplaçament
Alçada: Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac
865

Coordenades:

Latitud: 41.63213
Longitud: 2.02217
UTM Est (X): 418553
UTM Nord (Y): 4609395

Classificació

Número de fitxa 08120 - 390
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Reomplert de sediments.
Protecció Inexistent
Accés Díficil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08119A002000080000YP
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dj., 22/04/2021 - 07:02

Descripció

Forn de calç situat al nord oest dels Plecs del Llibre, en una zona d'antigues feixes murades. L'accés es fa des de Can Pobla, pel Camí dels Monjos i en un moment donat, trencar a mà dreta, per un corriol en direcció al Camí de la Senyora. Travessar una gran formació esglaonada i entrar al bosc per un corriol estret

Les restes conservades consisteixen en una olla excavada en el pendent del marge de 3'40 m de diàmetre interior per una alçada de 2 metres. A la part superior de la zona de càrrega no conserva la corona. La façana mesura 2 metres d'alçada per una amplada de 2'50 m respectivament. A la part inferior, hi ha l'accés a la fogaina. Consisteix en dos murs de pedra collada amb morter de calç sobre els quals reposa una volta realitzada amb pedra disposada a plec de sardinell. La boca exterior mesura 1'50 m d'amplada per 1'20 m de fondària per 0'75 m d'alçada actual. La interior fa un metre d'amplada aproximada. La terra procedent de l'interior la va colgant amb el pas del temps.

A banda i banda de la façana, sobresurten dos contraforts de terra, que formen un passadís de 3'50 metres de llargària fins arribar a la boca d'accés de la fogaina. Tant a l'interior de l'olla com escampats pels voltants del forn es localitzen restes de calç vitrificada.

Observacions:

Aquest indret també rep el nom de Cova de la Dona Morta, tot i que molt més emboscat hi ha l'existència d'un avenc.

Història

Albert Antonell i Ribatellada, redescobrí l'antic forn durant una de les seves excursions al cim seguint les notes que Anton Vergés i Mirassó, deixà escrites en el seu llibre sobre Sant Llorenç del Munt (VERGÉS: 1871). Vergés indicava que la calç emprada en la reconstrucció del monestir fou produïda en un forn situat a tocar del camí de la Mola a una distància de mitja hora del cim “no vem tenir en compte las fatigues que costaria proveir-se de calç, fusta i obra en aquella altura, ni els objectes indispensables per a la decent ornamentació del temple, ni tampoc les mil gotes de suor que vem derramar en aquelles pendents”. “(...) L'11 de març del 1869 tenia en aquelles ruïnes un grup de treballadors amb l'encàrrec d'amarrar la cal que havia fet coure en un forn que es troba en el camí de Castellar, a mitja hora del monestir. L'hivern havia estat benigne, però així que vem començar la restauració, van venir dies de fortes glaçades i així va aparèixer coberta de neu el cim de la muntanya”.

(...)en companyia de Joan Gros i Roca ja que era urgent prendre decisions per evitar que la pluja i les gelades dissolguessin la calç. Tots dos vem pujar per la canal de Santa Agnès(...)Dalt, en l'antic i arruïnat monestir, vem trobar els treballadors que no podien posar la calç perquè s'havia glaçat l'aigua de la profunda pica i, a més, els animals, que havien de portar la calç des del forn, relliscaven. Quan recordo aquella fatiga, dono gràcies al Senyor, a la seva Mare Santíssima i al màrtir Sant Llorenç ja que, la seva intervenció, em va lliurar de grans perills i de la inefable angoixa”.

Els forns de calç són construccions que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar. També tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou o olla, de planta circular i alçat cònic, excavat dins d'un marge o parcialment a la roca. Es necessitaven temperatures entre els 800° C i els 1.000 °C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés, es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era el d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banqueta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell; una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com la brasa. Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona la cuita.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenforar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

ARBÓS, Maria; IBARZ, Joan; PIÑOL, Isidre (2003). Els forns de calç a la comarca de les Garrigues. Vida i treball entorn de la producció de calç: Els forners de Tarrés. Col·lecció d'Estudis Locals, Lo Plançó, núm. 3. Editorial Fonoll i Ajuntament de Tarrés.

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1988). Matadepera. Pagesos i Menestrals. Ronda Vallesana, 9. Terrassa. Editorial Ègara.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

SOLÀ i MAS, Jordi (2003). La muntanya oblidada. Economia tradicional, desenvolupament rural i patrimoni etnològic al Montsec. Temes d'Etnologia de Catalunya, 7. Barcelona. Generalitat de Catalunya.

SUADES, Ramon; SENYAL, Jordi (2020). Mapa Interactiu de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac.

VERGÈS i MIRASSÓ, Antoni (1874). Sant Llorenç del Munt: son passat, son present y venider: historia de aquell antiquíssim monestir, utilíssima als ques dedicant al estudi de las antiguitats de Catalunya, y en

especial als vehins que las mes importants poblacions del Vallès; que per carinyo á la sua patria ha escrit y publica/lo R. Dr. D. Anton Vergés y Mirassó, prebere. Est y Llibr. Religiosa y Científica del Hereu den Pau Riera, 1871.

